

УДК 323:342.7

DOI: 10.33663/1563-3349-2023-93-233

Р. Р. БИЧАЙ

КОНЦЕПТУАЛЬНЕ ОСМИСЛЕННЯ МІГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ЯК СКЛАДОВОЇ СИСТЕМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Узагальнено категоріальний апарат аналізу міграційної політики як інтегрованої складової системи національної безпеки. Визначено зв'язок міграційних процесів із необхідністю управління ними. Досліджено наукові підходи до розуміння сутності міграційної політики, що визначили її концептуальні основи.

Ключові слова: міграційна політика, державна міграційна політика, міграційне управління, міграційний менеджмент, міграція, європейська інтеграція, національна безпека, державна безпека, система національної безпеки.

Bychai Ruslan. Theoretical Perspectives on migration policy as an integrated component of the state national security system

Migration policy has become an integral part of the state's national security system, which has aroused scientific interest in this process. The publication summarizes the categorical apparatus of migration policy analysis as an integrated component of the national security system. The relationship between migration processes and the need to manage them is determined. Approaches to understanding the essence of migration policy, which determined its conceptual foundations, were studied.

Key words: migration policy, state migration policy, migration, migration governance, migration management, European integration, national security, state security, system of national security.

Упродовж останніх трьох десятиліть у сучасному світі спостерігається посилення уваги до досліджень системи національної безпеки держави. Це пов'язано зі зростаючими викликами та загрозами, з якими стикаються країни у період інтенсифікації глобалізаційних процесів. Традиційні підходи до розуміння загроз системі національної безпеки держави поступово піддаються трансфор-

---

© БИЧАЙ Руслан Романович – здобувач ступеня доктора філософії з політології кафедри політичних інститутів і процесів Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника; ORCID: 0009-0000-0607-0227; e-mail: ruslan.bychai@pnu.edu.ua

мації. Сучасні геополітичні, соціально-економічні й технологічні зміни викликають необхідність перегляду концептуальних підходів до аналізу та прогнозування загроз. Так, виклики, пов'язані з міграцією, стали важливою складовою діяльності з розробки механізмів забезпечення національної безпеки. Масова міграція, що включає біженців, вимушених переселенців, внутрішньо переміщених осіб (ВПО), економічних мігрантів, стала істотним фактором впливу на національну безпеку. Адже нелегальна та неконтрольована міграція, може викликати різні негативні наслідки для країни, включаючи: тероризм та екстремізм, економічну нестабільність, соціальні заворушення, політичні кризи тощо. Особливої гостроти ці проблеми набули в умовах повномасштабної війни Росії проти України, що спричинили інтенсивні міграційні процеси, стали викликом не тільки для нашої держави, а й інших держав світу, насамперед практично для всіх країн-членів Європейського Союзу.

Саме тому, з метою превенції вищезазначених й інших викликів і загроз, перед урядами держав постали нові завдання – розробити ефективну міграційну політику, яка сприяла б безпеці країни, що одночасно є завданням для системи національної безпеки. Концептуальне осмислення міграційної політики та її впливу на безпекову складову держави допомагає зрозуміти потенційні ризики та виклики, пов'язані з міграцією, а тому їх осягнення є науково та практично вагомим.

Метою публікації є концептуальне осмислення міграційної політики як інтегрованої складової національної безпеки держави. Це передбачає реалізацію наступних завдань: узагальнити понятійно-категоріальний апарат аналізу системи національної безпеки та її інтегрованої складової – міграційної політики; розкрити зв'язок міграції, міграційної політики і системи забезпечення національної безпеки держави; виокремити основні наукові підходи в дослідженні міграційної політики у західній науковій публіцистиці.

Методологічною основою статті є використання загальнонаукових методів дослідження: синтезу, аналізу, індукції, дедукції, абстрагування, зокрема узагальнення – для формування концептуальних основ дослідження міграційної політики. Розв'язання поставлених завдань ґрунтується на системному підході. За допомогою гносеологічного методу дослідження з'ясовано сутність понять «національна безпека», «міграційна політика» та інших, що

характеризують складний процес міграції. Нормативно-правовою основою статті є національне законодавство України, нормативно-правові акти міжнародних організацій зокрема Міжнародної організації з міграції (МОМ). Інформаційну базу статті становлять наукові розробки українських і зарубіжних дослідників.

Безпека як базова категорія використовується в різних соціогуманітарних науках, у тому числі в політичних, юридичних, соціологічних, економічних, національній безпеці як галузі наукової та практичної діяльності, і визначається як стан відсутності загроз, який забезпечує захист від різних небезпек, що можуть виникнути в процесі життєдіяльності людини та суспільства. З точки зору держави як політичної організації, безпека розглядається як стан, за якого забезпечується безпечність національних інтересів політичного інституту, територіальної цілісності, економічного та соціального розвитку країни. З метою забезпечення безпеки встановлюються спеціальні правила, нормативні приписи, розробляються стратегії, програми та проекти, спрямовані на запобігання та реагування на можливі загрози та виклики. О. А. Корнієвський визначає національну безпеку як «здатність країни зберігати цілісність, суверенітет, політичні, економічні, соціальні та інші основи суспільного життя й виступати як самостійний суб'єкт міжнародних відносин» [1, с. 489–490].

Акцентуючи на важливості забезпечення національної безпеки, німецький юрист і політолог К. Шмітт вважав її однією з ключових категорій політики, і наголошував на її ролі у збереженні держави: «Державність тісно пов'язана з поняттям безпеки, яка стосується території, людей і ресурсів. Безпека виявляється в особливо гострих ситуаціях. Вона стає питанням життєвої важливості, бо від її рівня безпосередньо залежить, чи збережеться держава і політичний режим» [2, с. 35].

Прийнято вважати, що система національної безпеки почала формуватися ще в XVII ст. одночасно з початком формування системи суверенних держав, яка є основою Вестфальської системи міжнародних відносин 1648 р. Загальноприйнятим у працях західних і українських науковців є твердження, що уперше термін «національна безпека» був використаний 6 лютого 1904 р. у посланні Президента Сполучених Штатів Америки Т. Рузвельта до Конгресу США. Результативним періодом актуалізації досліджень

концепції національної безпеки стала друга половина ХХ ст. – період холодної війни. Вперше нормативне закріплення поняття здійснено в Законі США «Про національну безпеку» від 26 липня 1947 р., в якому національна безпека ототожнювалася з державною безпекою, а поняття «нації» – з поняттям «держави». Процес забезпечення національної безпеки там визначили як умову функціонування держави, що є результатом оборонних заходів, які підвищують невразливість держави від внутрішніх чи зовнішніх загроз [3].

Погодимось з твердженням З. Д. Чуйко, що національна безпека та державна безпека є двома взаємопов'язаними концептами, які мають спільні мету та об'єкт – забезпечення безпеки країни. Однак їх підходи до досягнення цієї мети можуть відрізнятися: національна безпека зазвичай стосується загального блага нації, тобто безпеки всіх людей, що проживають на території держави; державна безпека зазвичай стосується захисту самої державної структури від внутрішніх та зовнішніх загроз [4, с. 8].

Центральне і ключове місце в концепції національної безпеки держави займає поняття національних інтересів, що відображають пріоритети, цілі та потреби держави і формуються на основі історичних, культурних, політичних, економічних та соціальних факторів кожної держави. Зміст національної безпеки визначали національними інтересами в зовнішній політиці представники школи політичного реалізму: Г. Моргентау, С. Ф. Гантінгтон, Р. С. Мак-Намара, З. К. Бжезінський, Г. А. Кіссінджер, У. Дж. Перрі, Е. Ф. Фукуяма. Спільним для них є розгляд національної безпеки в контексті забезпечення національних інтересів держави та її ролі на геополітичній карті світу шляхом співставлення понять «національна безпека» і «колективна безпека».

Так, Г. Моргентау визначив національний інтерес як процес досягнення балансу в співвідношенні фундаментальної мети зовнішньої політики держави та наявних у її розпорядженні ресурсів; це мета, яку нація прагне досягти у взаємодії з іншими націями [5, с. 4–15]. Г. Кіссінджер відзначив, що національна безпека – порівняно нове поняття, яке еволюціонувало з категорії вищих інтересів держави, та активно почало розвиватися в ХХ ст. [8, с. 49]. С. Гантінгтон зауважив, що «метою політики національної безпеки є посилення безпеки соціальних, економічних і політичних інститутів нації від загроз, що виникають з боку інших незалежних

держав» [6, с. 1–4]. На думку З. Бжезінського, національна безпека – це не лише захист від зовнішніх загроз, але й сприяння соціальної, економічної і політичної стабільності всередині країни та за кордоном [7].

Вихідним для розуміння сутності національної безпеки вважаємо його розуміння, закріплене у чинному законодавстві України. Так, Закон України «Про національну безпеку України» від 21.06.2018 р. визначає її зміст так: «Національна безпека України – захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України від реальних та потенційних загроз; національні інтереси України – життєво важливі інтереси людини, суспільства і держави, реалізація яких забезпечує державний суверенітет України, її прогресивний демократичний розвиток, а також безпечні умови життєдіяльності і добробут її громадян» [9].

Національна безпека є важливим пріоритетом для будь-якої держави, оскільки вона гарантує захист громадян, території, соціально-економічних інтересів країни тощо. Міграційні процеси стали неоднозначним явищем, що становить загрозу національній безпеці держави. У зв'язку зі зростанням світової міграції уряди країн постали перед необхідністю вироблення адекватної існуючим загрозам міграційної політики для забезпечення стабільності та безпеки своїх національних інтересів. Збільшення міграційних потоків створює виклики та загрози для національної безпеки держав, оскільки призводить до змін у демографічному складі населення, економічному навантаженні, соціокультурних зв'язках тощо. Рада з питань управління міграцією Міжнародної організації з міграції (МОМ) зазначає, що міграційна політика формується в рамках національного законодавства держав, що впливає на пересування людей, і охоплює державну політику щодо «подорожей і тимчасової мобільності, імміграції, еміграції, громадянства, ринку праці, економічного та соціального розвитку, промисловості, торгівлі, соціальної згуртованості, соціальних послуг, охорони здоров'я, освіти, правоохоронної діяльності, зовнішньої політики, торгівлі та гуманітарних питань» [10].

У західній літературі міграційна політика є частиною процесу управління міграцією. Вивчаючи міграційну політику, часто використовують термін “migration governance” (урядування мігра-

цією) – сукупність правових норм, законів, правил, політик і традицій, а також організаційних структур (субнаціональних, національних, регіональних і міжнародних) і відповідних процесів, які формують і регулюють підходи держав до міграції у всіх її формах, включаючи права і обов'язки мігрантів, та сприяння міжнародній співпраці у цій галузі [11, с. 138–139]. Вуцхим за змістом є поняття «migration management» – впровадження всього комплексу заходів, насамперед державами, в рамках національних систем або шляхом двостороннього і багатостороннього співробітництва, що стосується всіх аспектів міграції та включення питань міграції до державної політики [11, с. 139–140]. Звернемо увагу, що дефініція насамперед стосується запланованих підходів до введення в дію політики, механізмів, законодавчої та адміністративної бази, розроблених відповідальними за міграцію інститутами.

Натомість в українській науковій періодиці для позначення комплексу заходів, спрямованих на досягнення заданої інтенсивності та структури міграційних процесів, переважно використовується термін «міграційна політика». Саме такий зміст у своєму визначенні запропонував відомий український дослідник міграції О. У. Хомра: «Комплекс розробок і заходів, спрямований на формування необхідних потоків і потрібної інтенсивності міграції населення» [12, с. 50]. На думку М. А. Алфьорова, важливою подією, яка вплинула на мобільність та розміщення населення у світі, стало формування національних держав, які, у свою чергу, «стали виконувати функції збереження існуючого у суспільстві рівня життя, етнічної та культурної цілісності, контроль за кордонами, щоб обмежити притік іноземців» [13, с. 4].

Головним інститутом з управління міграцією на міжнародній арені виступає держава, адже саме вона володіє законодавчою, виконавчою та судовою владою, які дозволяють їй регулювати міграційні процеси як у межах своїх кордонів, так і на міжнародному рівні. З урахуванням цього Рада з питань управління міграцією (Migration governance framework) Міжнародної організації з міграції виокремлює уточнюючий термін: «Державна міграційна політика – система правових, адміністративних, організаційно-фінансових заходів та інформаційне забезпечення державними і неурядовими організаціями упорядкування міграційного простору, регулювання трудового міграційного руху населення з позицій

національних пріоритетів, кількісного і якісного складу міграційних потоків, їх соціальної, демографічної та економічної структури». Іншими словами, на думку О. Г. Пуригіної та С. Е. Сердака, «міграційна політика – це заходи органів державної влади, спрямовані на формування необхідних потоків і необхідної інтенсивності міграції населення» [14, с. 96–97].

Особливу увагу національних урядів міграція почала привертати з другої половини ХХ ст. Паралельно вчені зосередилися на міграційних заходах економічно розвинених держав, адже саме вони насамперед цікавили мігрантів як кінцеві точки на шляху їх переміщення. Тому не дивно, що на Заході міграційна політика в працях різних авторів фактично ототожнювалася з імміграційними заходами держави. Так, в одній з недавніх публікацій вона характеризується так: «Заяви уряду про те, що він має намір робити чи не робити (включаючи закони, нормативні акти, рішення чи накази) щодо... прийому, поселення та депортації іноземних громадян, які проживають у країні» [15, с. 555].

Натомість системне наукове осмислення феномена міграційної політики як значущого чинника, що впливає на міграційні процеси, відбулося в 1980 – на початку 2000-х років. Саме у цей час на Заході в рамках суспільних наук викристалізувалося міждисциплінарне розуміння змісту поняття політики щодо регулювання та управління переміщенням людей. Міждисциплінарний підхід сприяв появі низки наукових праць з міграційної політики філософів, політологів, соціологів, правознавців, економістів, які аналізували її, виходячи із специфіки свого предметного поля. Це уможливило утвердження основних підходів, теорій, концепцій, моделей розуміння і характеристики окремих складових міграційної політики.

Слушними вважаємо зауваження К. Босуелл, що на початковому етапі виникнення різних підходів чи концепцій до трактування міграційної політики пов'язане з намаганнями відповісти на два домінуючі у західних суспільствах питання: 1) чому міграційна політика часто є неефективною та зазнає невдачі в частині між декларованими політичними цілями і результатами; 2) і як пояснити інклюзивні тенденції міграційної політики (інтеграційної політики), невідповідність між протекціоністським ухилом громадської думки у демократичних державах і більш інклюзивною політикою урядів [16, с. 75].

Можна виокремити два виміри аналізу міграційної політики: національний і міжнародний. З одного боку, міграційна політика стосується правил, положень і законів, прийнятих урядами для управління переміщенням людей через кордони, що характеризує її національний вимір, а з іншого – міграція за своєю суттю є транснаціональним явищем, і вивчення міграційної політики на міжнародному рівні дозволяє отримати ширшу перспективу.

Вивчаючи національну міграційну політику, можемо дослідити такі питання: заходи прикордонного контролю, візові режими, регулювання ринку праці, політика інтеграції та положення про соціальне забезпечення. Аналіз міжнародних організацій зосереджується на тому, як країни взаємодіють одна з одною, укладають угоди та співпрацюють у питаннях, пов'язаних з міграцією. Він передбачає звернення до міжнародних організацій – ООН, МОМ і регіональних об'єднань, союзів, таких, як, наприклад, ЄС, ЄАЕС. У ході аналізу досліджується розвиток глобальних норм і принципів, що стосуються міграції, діалогу між державами і реалізації міжнародних угод, а також координації політики в багатьох країнах, а також розглядаються такі питання, як захист біженців, права людини та зв'язок між міграцією та економічним розвитком [17, с. 30].

Політична економія зазвичай трактує міграційну політику як похідну від економіки, економічних інтересів суспільства; розглядає мігранта як економічного актора, який взаємодіє з іншими акторами, а міграційну політику – як результат узгодження економічних інтересів різних соціальних груп. Неомарксист А. Горц, М. Ніколінакос, Р. Майлс, С. Каслс, І. Козак особливу увагу приділяли трудовій міграції і стверджували, що даний тип міграції є «детермінантною складовою капіталістичного порядку і служить капіталістичному правлячому класу». С. Каслс виділив кілька типів міграції з урахуванням її диверсифікації, поширенням та змішуванням типів в останні десятиліття ХХ ст.: 1) висококваліфікована міграція; 2) міграція низькокваліфікованих кадрів; 3) вимушена міграція (шукачі притулку, внутрішньо переміщені особи (ВПО), пост-конфліктні репатріанти, люди, які переміщуються через екологічні та стихійні лиха) [18, с. 1248].

Інституціоналізм/неоінституціоналізм зосереджується на ролі політичних інститутів у формуванні механізмів міграційної

політики і, найголовніше, виділяє державу як головного актора у виробленні державної міграційної політики, акцентує увагу на взаємодії різних інститутів на державному рівні. Цей підхід підкреслює важливість розуміння формальних і неформальних правил і норм, які регулюють процес формування політики. Інституціоналісти С. Д. Вітекер, Р. О. Когейн, Б. А. Сіммонс, Д. Фіцджеральд, К. Калавіта стверджують, що міграційна політика формується складним набором інституцій, включаючи державні установи, групи інтересів і міжнародні організації. Ці інституції діють у ширшому політичному та економічному контексті, і на їхні дії впливають такі фактори, як громадська думка, економічні умови та дії інших інституцій. Формуючи свою політику, держава активно прагне підвищити власну легітимність шляхом прийняття заходів, які можуть захистити економіку, уникнути публічної критики та зменшити ризик соціальних конфліктів. Держава формує власний порядок денний, що проявляється в прагненні до економічної безпеки, раціонально-бюрократичної системи, забезпечення власної легітимності. У державах з федеральним політичним устроєм у питаннях формування міграційної політики спостерігається більша роль таких політичних акторів, як етнічні групи, гуманітарні організації, провінції [19, с. 451–452].

Конструктивістський підхід до визначення міграційної політики наголошує на ролі ідей, норм і соціальних конструкцій у формуванні політичних рішень і результатів, пов'язаних із міграцією. Стверджується, що міграційна політика детермінована не лише матеріальними інтересами чи об'єктивними факторами, а й суб'єктивними уявленнями, переконаннями та соціальними взаємодіями. На думку конструктивістів, сенс і значення міграції соціально сконструйовані через взаємодію між різними акторами, такими, як політики, групи інтересів і громадянське суспільство. Ці актори формують ідеї, цінності та норми, які, у свою чергу, впливають на розробку та реалізацію міграційної політики. Е. Геддес дослідив роль норм, дискурсів та ідей у формуванні міграційної політики в Європі. Дослідник резюмував, що співпраця та інтеграція в рамках ЄС не привела до втрати контролю над міграцією державами-членами, а навпаки, засвідчила ефективність регулювання міжнародної міграції шляхом нових інституційних механізмів на рівні ЄС [20, с. 38].

Відповідно до висновків, які зробила М. М. Кріц, міжнародна міграційна політика не є статичною, а зазнає постійних модифікацій і змін, оскільки змінюється досвід країни та сприйняття мігрантів. Метою міграційної політики, на думку дослідниці, є контроль процесу міграції, з'ясування, «хто є мігрантом і кому має бути дозволений в'їзд», а також визначення кількості мігрантів. Місце міграційної політики в системі національної політики засноване «на взаємодії між імміграційною політикою, міграційним досвідом, уявленнями про потреби мігрантів і наявною [в державних інститутах] базою даних про мігрантів» [21, с. 949–950].

Представники лібералізму / неолібералізму Дж. Ф. Голліфілд, А. Р. Золберг, Д. Міллер, Е. Меєрс пропонують погляд на розширення ролі у регулюванні міграції недержавних організацій, міжнародних корпорацій, які є важливими суб'єктами міжнародних відносин. Ліберальний підхід пропонує приділяти однакову увагу економічним, соціальним і військовим питанням. Міжнародна економічна взаємозалежність, транснаціональна взаємодія, міжнародні інститути та поширення демократії можуть сприяти співпраці між народами [17, с. 1265–1266].

Викликом для суверенних держав стали наслідки процесів глобалізації: державні системи зазнають змін, віддаючи «частину свого суверенітету на наднаціональний (ЄС, ВТО) та на нижчий рівень, на якому ринок та корпорації відіграють дедалі більшу роль у регулюванні переміщень населення, передусім робочої сили» [17, с. 35]. Аналіз цих явищ в основі глобалізаційної моделі міграційної політики, яка сформувалася в рамках неолібералізму. С. Сассен стверджує, що глобалізація обмежує суверенітет держави, і допускає можливість його трансформації. Вона пише, «що там, де зусилля щодо формування транснаціональних економічних просторів зайшли найдаліше та були найбільш формалізовані, стало дуже ясно, що існуючі рамки імміграційної політики є проблематичними». Дослідниця вказує на переміщення певних функцій влади до «недержавних або квазідержавних інститутів, на заохочення виконання державами міжнародних кодексів з прав людини незалежно від громадянства та правового статусу особи. Через транснаціональний характер дедалі більшої кількості процесів уряди вже не компетентні вирішувати деякі з головних проблем сьогодення як в односторонньому порядку, так й у рамках вузько

визначеної міждержавної системи, в тому числі питання управління міграціями [22, с. 51, 72–73].

Реалістичний підхід визнає необхідність розуміння конкретних контекстів, у яких відбувається міграція. Це передбачає врахування історичних, географічних і соціокультурних факторів, які формують динаміку міграції та впливають на політичні рішення. А. Бетсс визначає зв'язок між вимушеною міграцією та глобальною політикою, аналізуючи три її рівні: причини вимушеної міграції, наслідки вимушеної міграції та відповідь на вимушену міграцію [23, с. 11]. Автор стверджує, що міжнародна співпраця необхідна для подолання найсерйозніших негативних наслідків вимушеної міграції. Жодна держава, діючи ізольовано, навряд чи зможе чи захоче самостійно вирішити масштабний процес міграції біженців або внутрішньо переміщених осіб.

На думку К. Босуелл, сучасний етап дослідження міграційної політики характеризується домінуванням двох традиційних підходів щодо її теоретичної основи: ліберальний погляд, що наголошує на правах людини та ринкових цінностях під час розробки міграційної політики, і обмежувальний, що акцентує на державному суверенітеті та контролі над державними кордонами [16, с. 89].

Отже, вивчення міграційної політики залишається важливим завданням у сучасному світі. В останні десятиліття міграційна політика стала предметом активних досліджень у суспільних науках, внаслідок інтенсивних міграційних процесів, що відбуваються у світі. Міграційні процеси є складними і динамічними явищами, які безпосередньо впливають на соціальні, економічні, політичні та культурні аспекти розвитку суспільства. Розуміння важливості цього явища привело до того, що міграційна політика тепер розглядається як необхідна складова національної безпеки держави. Це пояснюється виокремленням різних підходів до дослідження міграційної політики. Дослідження міграційної політики дають змогу зрозуміти ці процеси, їх причини та наслідки, а також оцінити ефективність різних підходів до управління міграцією. Це допомагає формулювати науково обґрунтовані рекомендації для політичних рішень та розробки ефективних стратегій міграційної політики у контексті забезпечення національної безпеки.

Отже, концептуальне осмислення потенційних загроз, пов'язаних з міграцією, а також вивчення способів управління ризиками

і забезпечення національної безпеки мають істотне значення для вироблення ефективної міграційної й безпекової політики, збереження стабільності, суспільного порядку та гармонії в державі, її суверенітету і територіальної цілісності.

1. Політична енциклопедія / під ред. Ю. П. Мартишина. Київ: Парламентське видавництво, 2011. 807 с.
2. Шмитт К. Понятие политического. *Вопросы социологии*. Socio Logos, 1992. № 1. С. 35–67.
3. The National Security Act of 1947 – July 26, 1947: Public Law 253, 80th Congress; Chapter 343, 1st Session; S. 758. URL: <https://global.oup.com/us/companion.websites/9780195385168/resources/chapter10/nsa/nsa.pdf>
4. Чуйко З. Д. Конституційні основи національної безпеки України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2008. 18 с.
5. Morgenthau H.J. *Politics among Nations: The struggle for power and peace*. New York: Alfred A. Knopf, 1978. PP. 4-15. URL: https://old.tsu.ge/data/file_db/anthim/31_eng.pdf.
6. Huntington S.P. *The Soldier and the State: The Theory and Politics of Civil–Military Relations*. Harvard University Press, Belknap Press, 1957. 560 p.
7. Бжезінський З. Стратегічне бачення: Америка і криза глобальної влади / пер. Г. Лелів. Львів: Літопис, 2012. 168 с.
8. Киссинджер Г. Дипломатія / пер. В. В. Львова. Ладомир, 1997. 848 с.
9. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 р. № 2469-VIII. BBR. 2018. № 31. Ст. 241; ред. від 31.03.2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19/ed20230331#Text>.
10. Migration governance framework. The essential elements for facilitating orderly, safe, regular and responsible migration and mobility of people through planned and well-managed migration policies. IOM: web-site. URL: <https://governingbodies.iom.int/system/files/en/council/106/C-106-40-Migration-Governance-Framework.pdf>.
11. *International Migration Law: Glossary on Migration*. Geneva: International Organization for Migration, 2019. 236 p.
12. Хомра А.У. Миграция населения: вопросы теории, методики исследования. Київ: Наук. думка, 1979. 146 с.
13. Алфьоров М. А. Міграційні процеси та їх вплив на соціально-економічний розвиток Донбасу (1939-1959 рр.): монографія. Донецьк: Український культурологічний центр, Донецьке відділення Наукового товариства ім. Шевченка, 2008. 192 с.
14. Пуригіна О.Г. Міжнародна міграція: навч. посіб. / О. Г. Пуригіна, С.Е. Сердак. Дніпро: Вид-во ДНУ, 2009. 352 с.
15. Bjerre L., Helbling M., Römer F., Zobel M. Conceptualizing and Measuring Immigration Policies. A Comparative Perspective. *International Migration Review*. 2015. Vol. 49. № 3. P. 555-600.
16. Boswell Ch. Theorizing Migration Policy: Is There a Third Way? *International Migration Review*. 2007. Vol. 41. № 1. P. 75-100.
17. Малиновська О.А. Міграційна політика: теоретичні підходи та напрями наукового аналізу. *Демографія та соціальна економіка*. 2018. № 2 (33). С. 27-37.
18. Meyers E. Theories of International Immigration Policy-A Comparative Analysis. *The International Migration Review*. 2000. Vol. 34. № 4.

P. 1245-1282. **19.** Simmons A.B., Keohane K. Canadian immigration policy: state strategies and the quest for legitimacy. *Canadian Review of Sociology*. 1992. Vol. 29. № 4. PP. 451-452. **20.** Geddes A. International Migration and State Sovereignty in an Integrating Europe. *International Migration*. 2001. Vol. 39. № 6. PP. 21-42. **21.** Krutz M.M. International Migration Policies: Conceptual Problems. *The International Migration Review*. 1987. Vol. 21. № 4. PP. 947-964. **22.** Sassen S. The de facto Transnationalizing of Immigration Policy. *Challenge to the Nation-State: Immigration in Western Europe and the United States* / ed. C. Joppke. Oxford University Press, 1999. P. 51-93. **23.** Betts A. *Forced Migration and Global Politics*. Oxford: Wiley-Blackwell, 2009. 224 p.

References

1. Politychna entsyklopediia / pid red. Yu. P. Martyshina. Kyiv: Parlamentske vydavnytstvo, 2011. 807 s. **2.** Shmitt K. Ponjatie politicheskogo. *Voprosy sociologii*. Socio Logos, 1992. № 1. S. 35-67. **3.** The National Security Act of 1947 – July 26, 1947: Public Law 253, 80th Congress; Chapter 343, 1st Session; S. 758. URL: <https://global.oup.com/us/companion.websites/9780195385168/resources/chapter10/nsa/nsa.pdf>. **4.** Chuiko Z.D. Konstytutsiini osnovy natsionalnoi bezpeky Ukrainy: avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. yuryd. nauk : 12.00.02. Kharkiv, 2008. 18 s. **5.** Morgenthau H.J. *Politics among Nations: The struggle for power and peace*. New York: Alfred A. Knopf, 1978. PP. 4-15. URL: https://old.tsu.ge/data/file_db/anthim/31.eng.pdf. **6.** Huntington S.P. *The Soldier and the State: The Theory and Politics of Civil–Military Relations*. Harvard University Press, Belknap Press, 1957. 560 p. **7.** Bzhezynskyi Z. *Stratehichne bachennia: Ameryka i kryza hlobalnoi vlady* / per. H. Leliv. Lviv: Litopys, 2012. 168 s. **8.** Kissindzher G. *Diplomatija* / per. V. V. L'vova. Lodomir, 1997. 848 s. **9.** Pro natsionalnu bezpeku Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 21.06.2018 r. № 2469-VIII. VVR. 2018. № 31. St. 241; red. 31.03.2023 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19/ed20230331#Text>. **10.** *Migration governance framework. The essential elements for facilitating orderly, safe, regular and responsible migration and mobility of people through planned and well-managed migration policies*. IOM: web-site. URL: <https://governingbodies.iom.int/system/files/en/council/106/C-106-40-Migration-Governance-Framework.pdf>. **11.** *International Migration Law: Glossary on Migration*. Geneva: International Organization for Migration, 2019. 236 p. **12.** Khomra A.U. *Myhratsyia naselenyia: voprosy teoryu, metodyky yssledovanyia*. Kyiv: Nauk. dumka, 1979. 146 s. **13.** Alforov M.A. *Mihratsiini protsesy ta yikh vplyv na sotsialno-ekonomichni rozvytok Donbasu (1939-1959 rr.): monohrafiia*. Donetsk: Ukrainskiy kulturolohichnyi tsentr, Donetske viddilennia Naukovoho tovarystva im. Shevchenka, 2008. 192 s. **14.** Puryhina O.H. *Mizhnarodna mihratsiia: navch. posib.* / O.H. Puryhina, S.E. Serdak. Dnipro: Vyd-vo DNU, 2009. 352 s. **15.** Bjerre L., Helbling M., Römer F., Zobel M. Conceptualizing and Measuring Immigration Policies. A Comparative Perspective. *International Migration Review*. 2015. Vol. 49. № 3. P. 555-600. **16.** Boswell Ch. *Theorizing*

Migration Policy: Is There a Third Way? *International Migration Review*. 2007. Vol. 41. № 1. P. 75-100. **17.** Malynovska O.A. Mihratsiina polityka: teoretychni pidkhody ta napriamy naukovoho analizu. *Demohrafiia ta sotsialna ekonomika*. 2018. № 2 (33). S. 27-37. **18.** Meyers E. Theories of International Immigration Policy-A Comparative Analysis. *The International Migration Review*. 2000. Vol. 34. № 4. P. 1245-1282. **19.** Simmons A.B., Keohane K. Canadian immigration policy: state strategies and the quest for legitimacy. *Canadian Review of Sociology*. 1992. Vol. 29. № 4. P. 451-452. **20.** Geddes A. International Migration and State Sovereignty in an Integrating Europe. *International Migration*. 2001. Vol. 39. № 6. P. 21-42. **21.** Kritz M.M. International Migration Policies: Conceptual Problems. *The International Migration Review*. 1987. Vol. 21. № 4. PP. 947-964. **22.** Sassen S. The de facto Transnationalizing of Immigration Policy. *Challenge to the Nation-State: Immigration in Western Europe and the United States* / ed. C. Joppke. Oxford University Press, 1999. P. 51-93. **23.** Betts A. *Forced Migration and Global Politics*. Oxford: Wiley-Blackwell, 2009. 224 p.

Bychai Ruslan. Theoretical Perspectives on migration policy as an integrated component of the state national security system

The article examines approaches to understanding the essence of migration policy as a system of legal, administrative, organizational measures of the state and international organizations to regulate migration processes in the world, regulation of the migration movement of the population from the standpoint of the state's national priorities

In the studies of Ukrainian and foreign scientists, the thesis that state's policy in any field is determined by its national interests dominates. It is indicated that in the context of the main characteristics of the modern system of international relations, the main institute for managing migration on the international arena is the state, because it is the state that has the legislative, executive and judicial powers that allow it to regulate migration processes both within its internationally recognized borders and at the international level. The concept of national interests is at the center of the state's national security system. In Ukraine, the concept of "national security" is officially defined in the Law of Ukraine "On National Security of Ukraine".

The article emphasizes the differences in categories and concepts in Ukrainian and foreign literature that define migration policy that study society, and notes the broader interpretation of migration measures in foreign science. The definitions of the terms "migration governance", "migration policy", "migration management" are provided separately, and the differences between them are analyzed.

The article investigates that the systematic scientific understanding of the phenomenon of migration policy as a significant factor affecting migration processes took place in the 1980s and 1990s – at the beginning of 2000s. It was at this time that an interdisciplinary understanding of the content of the concept

of policy regarding the regulation and management of the movement of people crystallized within the framework of the social sciences. Subsequently, several approaches and models for understanding the content of migration policy stood out: political economic approach, neo-Marxism, neo-institutionalism, neo-liberalism, constructivist approach, globalization model and others. Representatives of these approaches have their own understanding of various aspects of migration policy. At the same time, they offered similar conclusions regarding the need to study migration, its impact on the national security of the state, and also analyzed the main types of migration policy developed by governments.

Key words: migration policy, state migration policy, migration, migration governance, migration management, European integration, national security, state security, system of national security.